

Posudek školitelky
k diplomové práci „Postavení válečných uprchlíků v mezinárodním právu“
předložené Janou Vorlíčkovou

K tématu práce:

Předložená diplomová práce v rozsahu 63 stran čistého textu se zabývá tématem tzv. válečných uprchlíků. Jde o téma nanejvýš aktuální s ohledem na počty osob, které lze takto nazvat (sám pojem „váleční uprchlíci“ totiž v mezinárodním právu neexistuje). Jejich počty stoupají a dokonce i přesahují počty uprchlíků ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků. Jsou to váleční uprchlíci, kteří dnes naplňují znaky, pro které vznikly původní smluvní instrumenty k úpravě uprchlictví: přicházejí hromadně a nelze je navrátit. Pod definici uprchlíka ale nespádají právě pro hromadnost proudů a vystavení neindividualizovanému násilí; jejich ochrana tak zůstává otázkou. Svoji roli sehrávají regionální instrumenty, které poskytují mimo jiné zajímavá právní vymezení této skupiny osob.

Téma není v českém kontextu více zpracováno, proto považuji iniciativu diplomantky za velmi vhodnou. Téma lze tedy hodnotit jako nové a ke zpracování vhodné. Jde zároveň o téma, které vyžaduje podrobné zkoumání primárních i sekundárních pramenů, a zároveň i schopnost analýzy a vlastního úsudku.

Na okraj zde uvádím, že již při zadávání této práce jsme s diplomantkou probíraly vhodnost názvu práce a použití slova, které právo nezná. Uvedený pojem je ale často používán v uprchlickém právu používán k označení osob odcházejících z ozbrojených konfliktů a vytvářet novotvar, který by nebyl pochopitelný, se jevílo jako varianta méně příznivá.

Ke zpracování tématu:

Práce je členěna do úvodu, tří částí a závěru. Včleněn je obsah a seznam použité literatury. Práce je zpracována s využitím primárních pramenů i sekundárních zdrojů.

Diplomantka si v práci stanovil za cíl „*analyzovat jednotlivé druhy ochrany poskytované válečným uprchlíkům, interpretovat nejasná právní ustanovení a zhodnotit přínos a vhodnost možných řešení.*“ Toto považuji za vhodný cíl, byť záměr interpretovat nejasná právní ustanovení ihned vyvolává otázky ohledně kritérií výběru „*nejasných*“ ustanovení. Jako výzkumnou otázku si diplomantka stanovila „*kdo je válečným uprchlíkem a*

jak je jeho situace řešena v mezinárodním právu“. Raději bych viděla otázku formulovanou se skutečným otazníkem, věcně jde o otázku vhodnou.

Metodou, kterou autorka zvolila, je metoda popisná, analytická a komparativní, jak sama v práci uvádí.

K obsahu práce:

Práce je psána pěkně. Osnova je přehledná a ukazuje cestu, kterou se diplomantka ubírá při svém bádání. Autorka je nicméně již natolik ponořená do svého bádání, že zde používá zkratku, která je srozumitelná těm, kdo se uprchlickým právem zabývají na dennodenní bázi, ale pro jiné jasná nebude. Bylo by vhodnější cílit i na čtenáře s jiným právním zázemím. Líbí se mi zaměření i na otázku uznávání uprchlíků *prima facie*, která není podle mého soudu tolik v literatuře zdůrazňována, snad že je to koncept, který není v ekonomicky rozvinutých zemích zavedený.

Téma samotné diplomantka zpracovala velmi dobře. Uvážím-li, jak nesnadné je zorientovat se v literatuře (paradoxně je velmi málo i zahraničních textů, které by se zaměřovaly na téma tak, jak ho pojala autorka) i právní úpravě, která se na problematiku může vztahovat, chci autorku především ocenit, že si takto složitý úkol předsevzala. Výtky k textu přenechám oponentovi. Samozřejmě jsou v práci místa, která by bylo možné prozkoumat více do hloubky, ale celkové vyznění je pro mě velmi pozitivní.

V závěru práce autorka dochází k zajímavých závěrům. Mimo jiné konstatuje, že jako nejvhodnější nástroj ochrany vidí poskytnutí dočasné ochrany. Tento závěr ale platí podle mého názoru jen pro státy evropské, které tuto ochranu vymezenou mají, jaké řešení ale vidí pro státy ostatní? A je toto řešení skutečně řešením, pokud vidíme, že Evropská rada tento instrument neaktivovala po celou dobu jeho existence? Členské státy Evropské unie se naopak brání přílivu osob a větší množství se dostává pouze do států na vnějších hranicích; to patrně pro vyhlášení dočasné ochrany nepostačuje. Jde tedy o opravdu efektivní instrument? Především, že s autorkou v jejím závěru čistě teoreticky souhlasím. Autorka také hovoří o solidaritě. Je ale možné na ni opravdu spoléhat? Není nakonec řešením spíše podpora zemí sousedících se zemí, kde probíhá konflikt, aby měly dostatečnou kapacitu k přijetí příslušného počtu osob? Nebo do budoucna ukotvení povinnosti státu k určitému chování, které zamezí odchodu uprchlíků (zajímavou inspirací může být rozpracovaný materiál Komise pro mezinárodní právo k tématu ochrany osob v případech katastrof)?

Závěr:

Autorka prokazuje velmi dobrou znalost dokumentů a literatury. Předložená práce naplňuje kritéria kladená na diplomovou práci, je dobře zpracovaná, napsána odborným jazykem, vybavena poznámkovým aparátem a seznamem literatury. Práci proto doporučuji k obhajobě a předběžně, s výhradou průběhu obhajoby, ji hodnotím jako velmi dobrou až výbornou.

V ústní obhajobě bych ráda s diplomantkou debatovala podněty a otázky k závěru práce.

V Praze dne 15. 11. 2014

JUDr. Věra Honusková, Ph.D.